

УДК 797.214

ZAWODY W RATOWNICTWIE WODNYM JAKO PRZYKŁAD SZKOLENIA I POSZUKIWANIA NOWYCH ROZWIĄZAŃ

**Oleh RYBAK², Dariusz W. SKALSKI^{1,2},
Damian KOWALSKI^{1,2}**

¹ *Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu
im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku, Polska*

² *Lwowski Państwowy Uniwersytet Kultury Fizycznej
im. Iwana Boberskiego, Ukraina*

Wstęp. Zawody kojarzą się z rywalizacją. Ich głównym zadaniem jest wyłonienie najlepszych z pośród startujących. W każdej dyscyplinie sportowej zawodnicy biorą w nich udział, aby w nich sprawdzić swoje umiejętności, zobaczyć [17, 19], czy jest ktoś lepszy od nich samych oraz aby znaleźć słabe elementy w stosowanej technice, które muszą poprawić, aby następnym razem znaleźć się na wyższej pozycji. W ratownictwie wodnym obok rywalizacji pomiędzy ratownikami, którzy chcą zająć jak najlepsze miejsce, jest jeszcze kilka ważnych powodów, dla których zawody są organizowane i powinny się odbywać w dalszym ciągu [3, 10, 21].

Głównym celem, jaki stawiają sobie organizatorzy zawodów, jest sprawdzian posiadanych umiejętności przez uczestników oraz sprawdzenie ich poziomu wyszkolenia. Imprezy tego typu organizowane przez

Zarząd Główny bądź oddziały WOPR mają na celu osiągnięcie kilku celów priorytetowych. Pierwszym z nich jest sprawdzenie poziomu wyszkolenia ratowników [1, 12, 20]. Podczas obserwacji poszczególnych konkurencji, instruktorzy WOPR wyciągają wnioski na jakie elementy w trakcie szkolenia należy położyć większą uwagę i poświęcić im więcej czasu. Ich zadaniem jest także wychwycenie błędów wykonywanych przez poszczególnych zawodników oraz przekazanie im tego po zakończonej konkurencji [5, 7, 12, 13, 18]. Dzięki temu ratownik wie, które elementy wykonuje nieprawidłowo, i poprzez konsultację z instruktorem dowiadyuje się, w jaki sposób należy je skorygować. Kolejny efekt jaki mają one przynieść to wyłonienie reprezentacji na zawody, które odbywają się na wyższym szczeblu-mistrzostwa województwa, mistrzostwa Polski [2, 9, 11]. Do udziału w nich zakwalifikują się tylko najlepsi, co jest dobrą motywacją, aby uczestnicy dążyli do jak najwyższej formy i cały czas podnosili swoje umiejętności oraz korygowali błędy, jakie im się zdarzają.

Problem badawczy. Wyłoniona reprezentacja też stawia sobie jakiś cel, który będzie chciała osiągnąć w dalszej rywalizacji na szczeblu wojewódzkim bądź krajowym – zazwyczaj jest to zajęcie wysokiej pozycji, dzięki czemu mają kolejną motywację do dalszego działania. Bardzo często w trakcie zawodów przeprowadza się również eliminacje, a właściwie dokonuje się wyboru osób, które złożyły podanie o przyjęcie do pracy na danym kąpielisku. Każdy ratownik będzie się starał wypaść jak najlepiej podczas rywalizacji nie tylko ze względu na nagrody, jakie czekają go za zajęcie wysokiej pozycji, lecz aby dostać pracę na sezon letni, bo, jak powszechnie wiadomo większości ratownikom, chętnych jest zazwyczaj więcej niż miejsc. Od dawien dawna ludzie udzielali pomocy sobie nawzajem w przeróżny sposób.

Materiał i metody. W miarę rozwoju cywilizacji pomoc niesiona była nie tylko współplemioncom, ale również osobom trzecim. Powstawać więc zaczęły na początku grupy pomocy, a potem większe organizacje zajmujące się ratowaniem ludzi i zrzeszające w swych szeregach ratowników. Na ziemiach polskich pierwsza wzmianka o organizacji udzielającej pomocy innym pochodzi z 1604 roku, kiedy to z fundacji Hieronima Gadmowskiego powstał w Sandomierzu nad Wisłą klasztor i szpital niosący pomoc ofiarom Wisły. Również na świecie zaczęły powstawać organizacje mające na celu niesienie pomocy tonącym, takie jak Towarzystwo Ratowania Tonących w Amsterdamie (1767) oraz Hamburskie

Zakłady Ratownictwa (1769). Szczególnie wiele tego typu towarzystw na świecie powstało w latach 1772–1774 (Wiedeń, Wenecja, Kopenhaga, Paryż, Londyn) [4, 22, 28].

Wraz z powstawaniem nowych towarzystw ratowania tonących pojawiły się książki omawiające metody i sposoby niesienia pomocy. I tak, we Wrocławiu w 1775 roku za panowania króla pruskiego Fryderyka II ogłoszono Edykt Prędkiego Ratowania oraz książkę «O ratowaniu tonących», która jest pierwszym poradnikiem z zakresu ratownictwa. W innych publikacjach, takich jak «Nauka sztuki pływania» Karola Heinitza (1820) czy też «Ratowanie osób nagłą utratą życia zagrożonych» doktora J. Gawlika (1869), opisane są nie tylko sposoby postępowania w przypadkach ratowania życia, ale również przykłady holowania i zestaw przyborów przydatnych w ratownictwie wodnym [26]. Pierwsza organizacja tego typu na ziemiach polskich powstała w 1898 roku w Kaliszu, pod nazwą Cesarskie Towarzystwo Ratowania Tonących. W roku 1901 działało już w Warszawie Petersburskie Towarzystwo Ratowania Tonących, gdzie odbyły się pierwsze zawody ratowników. W ślad za tymi dynamicznymi poczynaniami, doktor Leon Wernic wydał książkę zatytułowaną «Jak ratować tonących» (1902), a nauczyciel krakowskiego towarzystwa «Sokół» Bartłomiej Wydłyka wydał «Pływanie» (1910). Równie wielkie zmiany na początku wieku zachodzą w światowym ratownictwie. W czerwcu 1908 roku w Berlinie odbył się zjazd poświęcony podsumowaniu pracy stowarzyszeń ratownictwa w Europie, a dwa lata później na kongresie zorganizowanym przez Francuską Narodową Federację Ratownictwa w Saint-Quentin powołano Międzynarodową Federację Ratownictwa z siedzibą w Madrycie [10, 15, 16]. W 1954 roku przemianowano ją na Międzynarodową Federację Ratownictwa Niesienia Pomocy i Sportów Użytkowych, a w roku 1963 ustalono ostatecznie nazwę – Międzynarodowa Federacja Ratownictwa i Sportów Użytkowych (FIS). W Polsce rozwijał się także coraz dynamiczniej sport pływacki. W roku 1922 powstał Polski Związek Pływacki (PZP) [6, 22, 26]. W ślad za pływaniem rozwijało się także ratownictwo wodne. Starania ratowników o sformalizowanie działań doprowadziło do powołania na posiedzeniu PZP (20.04.1925r) komisji ds. ratownictwa. Dwa lata później ogłoszono dzień 29 czerwca- Dniem Ratownictwa. Tego samego roku odbył się pierwszy kurs szkoleniowy dla ratowników zorganizowany przez powstałą komisję [2, 5, 6, 12, 17, 20, 21, 23, 26]. Na początku lat 50 ratowanie tonących weszło do programu

nauczania na Akademiach Wychowania Fizycznego. Kilka lat później profesor M. Witkowski – współtwórca WOPR – wydał skrypt «Ratowanie Tonących». Z inicjatywy między innymi prof. Witkowskiego w dniu 11 kwietnia 1962 roku na podstawie zarządzenia nr 74 przewodniczącego Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki zostało powołane do życia Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe.

Podsumowanie. W opinii ratowników Pomorska Liga Ratownictwa Wodnego jest niezwykle widowiskowa i nie wymagają specjalnego sprzętu. Przepisy nie są rygorystyczne, a umiejętności, którymi musi wykazać się ratownik w tej konkurencji, są niezbędne w prowadzeniu akcji ratowniczej w wodzie [5, 19]. Konkurencje szybkościowe charakteryzują się krótkim dystansem, dzięki czemu spragnieni współzawodnictwa ratownicy mogą rywalizować o najwyższe trofea, podnosząc tym samym poziom umiejętności pływackich i poziom bezpieczeństwa na kąpielisku lub akwenu. Zdolność szybkiego pływania jest niezbędna podczas akcji ratowniczej nad wodą [11, 18, 19]. Im szybciej ratownik pokona dystans dzielący go od osoby poszkodowanej, tym skuteczniejsza będzie akcja. Ratownik zyskuje cenne sekundy, które dają szansę poszkodowanemu na odzyskanie czynności życiowych [16, 20]. Czas odgrywa w ratownictwie bardzo ważną rolę i wielokrotnie decyduje o powodzeniu akcji. Dzięki temu konkurencje szybkościowe zwiększają bezpieczeństwo nad wodą, co potwierdziła zdecydowana większość respondentów.

Piśmiennictwo

1. Ashburn Va. Study shows lifeguards can't see everything, always. Data from Vigilance Institute points to environmental, job-related reasons contributing to results / Ashburn Va. // *Recreation*. – 2002. – Vol. 37(2).
2. Avramidis S. Who Rescues? Lifesaving Risk Assessment of Swimming / Avramidis S., Butterly R., Llewellyn D. // Leeds Metropolitan University Postgraduate Conference, 2006.
3. Brener J. Lifeguards Watch but they don't always see! / Brener J., Oostman M. // *World Waterpark Magazine*. – 2002. – N. 5.
4. Bynum M. Ready for action: today's aquatic safety personnel are better equipped and prepared than ever, thanks to enhanced technology and training / Bynum M. // *Athletic Business*. – 2004. – Vol. 28(12).
5. Coblentz A. Cabon Lifeguard Vigilance / Coblentz A., Mollard R. // *Bibliographic study, Applied Anthropology*, Paris, 2001.
6. Dahl A. Body Contact Swimming Rescues – What are the Risks / Dahl A., Miller I. // *American Journal of Public Health*. – 1979. – Vol. 69(29).

7. Aktywność fizyczna u osób zdrowych / Drygas W., Piotrowicz R., Jegier A., Podolec P. // Forum profilaktyki. – 2008. – T. 3.
8. Prevention of drowning: visual scanning and attention span in Lifeguards / Fenner P., Leahy S., Buhk A., Dawes P. // The Journal of Occupational Health and Safety Safety. – 1999. – Vol. 15(1).
9. Bezpieczeństwo społeczności lokalnych w kontekście roli rodziny i szkoły w organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży / Formela M., Skalski D., Grygus I., Nesterchuk N., Lizakowski P. // Medycyna i społeczeństwo: wybrane problemy zdrowia i bezpieczeństwa / red. nauk. Zieliński E., El Essa A., Skalski D., Dziegielewski P. – Collegium Medicum in Bydgoszcz, 2018.
10. Friel J. Triathlon. Biblia treningu / Friel J. // Warszawa : Buk Rower, 2012.
11. Graham D. A. Critical comparison and analysis of lifesaving in France and the United Kingdom / Graham D. A // A Parliamentary Bulletin of The Royal Life Saving Society. – 2005. – Vol. 25(10).
12. Gwiazdziński T. Ratownictwo wodne bez tajemnic / Gwiazdziński T. // Sport i Turystyka. – 1980.
13. Karpiński R. Ratownictwo wodne. Poradnik dla studentów i ratowników wodnych / Karpiński R. – Katowice : AWF, 2005.
14. Konturek S. T. Fizjologia człowieka / Konturek S. T. – Wrocław : Elsevier Urban & Partner, 2013.
15. Wybrane zagadnienia edukacji zdrowotnej w realizacji nordic walking w okresie pandemii / Kowalski D., Skalski D., Grygus I., Kindzer B. // Kultura fizyczna i edukacja zdrowotna: wybrane zagadnienia w aspekcie pedagogicznym / red. nauk. D. W. Skalski, B. M. Kindzer. – Starogard Gdański, 2020.
16. Aktywność fizyczna osób starszych jako gwarant samodzielności / Kowalski D., Skalski D., Makar P., Pęczak-Graczyk A., Skalska E. // Medycyna i zdrowie: wybrane aspekty ratownictwa / red. nauk. D. Skalski, B. Duda-Biernacka, D. Kowalski, R. Zwara. – T. 4. – Starogard Gdański, 2020.
17. Kulmatycki L. Edukacja zdrowotna w szkole polskiej 2009 – uwagi krytyczne / Kulmatycki L. // Zdrowie, Kultura Zdrowotna, Edukacja. – 2009. – T. 3.
18. Michniewicz I. Ratownictwo wodne w Polsce – wstęp do analizy krytycznej / Michniewicz I. // Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka. – 2018. – N. 2.
19. Morgan J. An Ounce of Prevention. Preventing drowning at public pools (brief article) / Morgan J. // Parks & Recreation. – 1999. – Vol. 34(2). – P. 68–71.
20. Pia F. Observations on the drowning of non swimmers / Pia F. // Journal of Physical Education. – 1974. – Vol. 71(6).
21. Pia F. Reflections on lifeguard surveillance programs Drowning: New Perspectives on Intervention and Prevention / Pia F. – CRC Press, LLC, 1999.
22. Pia F. The RID Factor as a Cause of Drowning / Pia F. // Recreation. – 1984. – Vol. 19(6).
23. Skalski D. Rola służb w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego na rzecz społeczeństwa, Wybrane aspekty / Skalski D., Czyż R. – Gdańsk : Wydawnictwo Uczelniane Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku, 2020.

24. Dewiacje w sporcie wyczynowym a ich wpływ na edukację zdrowotną / Skalski D., Kowalski D., Ostrowski A., Makar P., Stanula A. // *Medycyna i zdrowie wybrane aspekty ratownictwa* / red. nauk. D. Skalski, B. Duda-Biernacka, D. Kowalski, R. Zwara. – T. 4. – Starogard Gdanski, 2020.
25. Współczesne wyzwania bezpieczeństwa wewnętrznego w aspekcie bezpieczeństwa wodnego / Skalski D., Lizakowski P., Kowalski D., Nietupska Z. – Gdańsk, 2020.
26. Stanula A. *Poradnik instruktora WOPR. ZW WOPR* / Stanula A. – Katowice, 2005.
27. Wendling R. C. The importance of documenting swimming-pool accidents / Wendling R. C. // *Recreation* 32. – 1997. – Vol. 32(11).